19. 1. 2009

ID: 55477

Záznam telefonického hovoru jako důkaz

Pořízení záznamu vlastního telefonického hovoru není nezákonné, důkaz tímto záznamem lze ale v občanském soudním řízení provést jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 4172/2007, ze dne 4.11.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců a) I. H., a b) M. H., zastoupených advokátem, proti žalovanému L. J., zastoupenému advokátem, o určení vlastnictví k nemovitostem, vedené u Okresního soudu Brno-venkov pod sp. zn. 6 C 538/2000, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. prosince 2006, č. j. 16 Co 157/2005-153, tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 13. prosince 2006, č. j. 16 Co 157/2005-153, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobci se domáhali, aby soud určil, že níže uvedené nemovitosti jsou v jejich společném jmění. Podle článku III. kupní smlouvy uzavřené 24. 11. 1999, kterou žalovanému nemovitosti prodali, jim měl žalovaný zaplatit kupní cenu 3 000 000,- Kč při jejím podpisu. Při podepisování kupní smlouvy se však smluvní strany nesetkaly, kupní smlouvu nepodepsaly společně v jednom dni, a v rozporu s textem zmíněného článku k zaplacení kupní ceny žalovaným nedošlo. Kupní smlouvu žalobci uzavřeli v důsledku své tíživé finanční situace; šlo jen o náhradní řešení do doby, než získají finanční hotovost, resp. pomoc. Vůle stran nesměřovala k převodu nemovitosti. Žalovaný jim však slíbenou pomoc nezajistil a 25. 11. 1999 podal u katastrálního úřadu návrh na vklad vlastnictví nemovitostí do katastru nemovitostí.

Okresní soud Brno-venkov („soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 15. listopadu 2004, č. j. 6 C 538/2000-123, zamítl žalobu, „kterou se žalobci domáhali určení, že v jejich společném jmění manželů jsou tyto nemovitosti: objekt bydlení č. p. 178 na pozemku parc. č. 1148, pozemek parc. č. 1148 - zastavěná plocha o výměře 93 m2, pozemek parc. č. 1149 - ostatní plocha o výměře 1180 m2, pozemek parc. č. 1963 - ostatní plocha o výměře 9 m2, vše v obci O. u B., k. ú. O. u B.“. Dále rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobci jako prodávající převedli kupní smlouvou uzavřenou 24. 11. 1999 na žalovaného shora uvedené nemovitosti za kupní cenu 3 000 000,- Kč. Směnkou z 15. 11. 1999 žalovaný doložil, že mu v době uzavírání kupní smlouvy žalobci dlužili stejnou částku. Nebylo prokázáno, že by kupní smlouva byla uzavřena neplatně, její základní náležitosti odpovídají § 588 a násl. občanského zákoníku („ObčZ“). Pokud smlouva obsahovala údaj o tom, že kupní cena bude uhrazena při jejím podpisu v hotovosti a nestalo se tak, šlo o nepřesnost, která nezpůsobila neplatnost kupní smlouvy ve smyslu § 39 ObčZ. V době uzavření kupní smlouvy měl žalovaný vůči žalobcům pohledávku ve výši odpovídající kupní ceně nemovitostí, a zákon nevylučuje dohodu o zápočtu kupní ceny na tuto pohledávku. Jestliže tedy převod vlastnického práva nemovitostí na žalovaného byl shledán platným, nemohl by se žalovaný s úspěchem domáhat zaplacení své pohledávky na základě zmíněné směnky.

Krajský soud v Brně jako soud odvolací k odvolání žalobců rozsudkem ze dne 13. prosince 2006, č. j.

16 Co 157/2005-153, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Konstatoval, že soud prvního stupně provedl řádně všechny navrhované důkazy; na jejich základě učinil správná skutkové zjištění a právní závěry. Nepochybil ani pokud jde o svědeckou výpověď svědka M. a důkaz zvukovým záznamem; námitky žalobců v tomto směru shledal irelevantními.

Proti rozsudku odvolacího soudu podávají žalobci dovolání, jehož přípustnost opírají o § 237 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu („OSŘ“) a uplatňují dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) OSŘ. Uvádějí, že soud prvního stupně učinil správné rozhodnutí ve svém prvním rozsudku a že žádný z argumentů, o něž odvolací soud opřel své předchozí zrušující, nyní potvrzující rozhodnutí, nevyvrací správnost původních závěrů soudu prvního stupně. Podstatu výhrad proti druhému rozsudku soudu prvního stupně žalobci shrnuli ve svém odvolání, na které odkazují; v něm argumentovali tím, že soud prvního stupně mimo jiné uvedl, že odvolací soud (ve svém předchozím rozhodnutí) neakceptoval právní názor soudu prvního stupně (vyjádřený v předešlém rozsudku, který žalobě vyhověl), že samotná formulace o způsobu zaplacení kupní ceny způsobuje neplatnost předmětné kupní smlouvy. K tomu dovolatelé dodávají, že ve zrušujícím usnesení odvolací soud explicitně žádný právní názor neuvedl; jde o kusé rozhodnutí, a touto otázkou se vůbec nezabývá. Vázanost soudu prvního stupně právním názorem odvolacího soudu tedy dovozovat nelze a soud prvního stupně měl tedy rozhodnout stejně, jak rozhodl prvním rozsudkem. Další výhrada dovolatelů směřuje proti citované formulaci právního názoru soudu prvního stupně. Ten v předchozím případě vyhověl žalobě nikoliv proto, že by samotná formulace smlouvy o způsobu zaplacení kupní ceny způsobovala neplatnost kupní smlouvy, ale proto, že „nevážnost smlouvy vyplývala ze shodného tvrzení účastníků ohledně způsobu zaplacení kupní ceny, které je ve zřejmém rozporu s ujednáním kupní smlouvy ohledně zaplacení kupní ceny“. Soud vycházel z nesprávného hodnocení provedených důkazů a z nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Neprovedl totiž důkaz zvukovým záznamem rozhovoru se svědkyní JUDr. Ř.; ten nebyl pořízen v rozporu se zákonem a nešlo tedy o důkaz nepřípustný. V této souvislosti odkazují na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1224/2004, a připomínají rozpornou judikaturu. To, že se soudu dále nepodařilo vyslechnout svědka M., nelze přičítat k tíži žalobcům, neboť je věcí justice, aby výslech svědka zajistila. Konstatují, že z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu nelze vůbec zjistit, proč tento soud nesouhlasil s právním názorem vyjádřeným v původním rozsudku soudu prvního stupně; proto je rozhodnutí odvolacího soudu nepřezkoumatelné a v konečném důsledku protiústavní. V dalším se dovolatelé zabývají otázkou odnětí možnosti žalobci účastnit se jednání u odvolacího soudu. V této souvislosti připomínají neakceptování jeho omluvy doložené lékařskou zprávou a okolnosti s tím související, a namítají, že je nepodstatné, zda odvolací soud považuje či nepovažuje osobní účast žalobce na jednání za nutnou, když podstatné je to, že žalobce má na osobní účast u jednání právo a toto právo mu bylo odvolacím soudem odňato. Navrhují, aby dovolací soud zrušil jak napadený rozsudek odvolacího soudu, tak předcházející rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ, že jsou uplatněny dovolací důvody upravené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) OSŘ a v § 241a odst. 3 OSŘ a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 OSŘ), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je částečně důvodné.

Dovolatelé opírají přípustnost dovolání o § 237 odst. 1 písm. b) OSŘ, podle kterého je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. Právním názorem odvolacího soudu je podle konstantní judikatury názor na to, jaký právní předpis má být ve věci aplikován, popř. jak má

být právní předpis vyložen. Právním názorem významným z hlediska ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) OSŘ nejsou pokyny k doplnění dokazování, jestliže byl rozsudek soudu prvního stupně zrušen pro neúplnost skutkových zjištění, popř. jiné pokyny o tom, jak má soud prvního stupně dále postupovat po procesní stránce (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. května 2002, sp. zn. 22 Cdo 2211/2000, Soudní rozhledy č. 8/2002). V dané věci odvolací soud ve zrušujícím rozhodnutí jen konstatoval, že provedené dokazování bylo nedostatečné; ostatně i v dovolání se uvádí, že odvolací soud v tomto usnesení závazný právní názor nevyslovil. Proto dovolání není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) OSŘ. V dané věci by připadala přípustnost dovolání do úvahy jen podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ, tedy v případě, že by dovolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 OSŘ). Nejde o otázku zásadního právního významu, jestliže zákonná úprava je naprosto jednoznačná a nečiní v soudní praxi žádné výkladové těžkosti (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2001, sp. zn. 22 Cdo 1603/99, publikované pod č. C 102 ve svazku 2 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaného nakladatelstvím C. H. Beck).

Protože dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ je přípustné jen pro řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž byla přípustnost dovolání založena podle tohoto ustanovení, toliko z dovolacích důvodů uvedených v § 241a odst. 2 OSŘ; v dovolání proto nelze uplatnit tvrzení, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, a nelze tudíž ani přihlížet k námitce nesprávného hodnocení důkazů (§ 241a odst. 3 OSŘ). Dovolací soud tak musí vycházet ze skutkových zjištění učiněných v nalézacím řízení. Ke tvrzeným vadám řízení lze přihlédnout jen v případě přípustného dovolání, nejde-li ovšem o výklad procesního předpisu, který by činil z napadeného rozsudku zásadní rozhodnutí. Otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, lze výjimečně zvažovat i z hlediska námitky, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ], jestliže posouzení, zda řízení je postiženo procesní vadou, vychází ze střetu odlišných právních názorů na výklad procesního předpisu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. května 2005, sp. zn. 20 Cdo 1591/2004, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu č. C 3339).

Z napadeného rozsudku činí rozhodnutí po právní stránce zásadní posouzení přípustnosti důkazu záznamem telefonického rozhovoru; v minulosti se judikatura v posouzení této otázky rozcházela, na což ostatně dovolatelé poukazují.

Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků. Pokud není způsob provedení důkazu předepsán, určí jej soud (§ 125 OSŘ).

V nálezu Ústavního soudu ze dne 7. září 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05, se uvádí: „Je nepochybné, že každý má právo zaznamenávat své vlastní telefonické hovory… existuje obecná povědomost o tom, že telefonát může být technickou cestou druhým účastníkem zaznamenáván. Pokud pak volající přesto telefonát za těchto předpokladů uskutečňuje, lze dovozovat, že tím konkludentně souhlasí i s možným pořízením zvukového záznamu tohoto telefonátu… Magnetofonový záznam telefonického hovoru fyzických osob je záznam projevů osobní povahy hovořících osob a takový záznam může proto být použit (i jako důkaz v občanském soudním řízení) zásadně jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.“ Citovaným nálezem byl též zrušen rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2004, sp. zn. 30 Cdo 1124/2004, na který dovolatelé poukazují.

V daném případě soudy vyšly z právního názoru, že již samotná skutečnost, že záznam telefonického rozhovoru byl pořízen bez vědomí hovořících osob, činí důkaz tímto záznamem nepřípustný; měly zato, že již pořízením záznamu byla porušena práva jedné z hovořících osob. Avšak podle citovaného nálezu Ústavního soudu není pořízení záznamu telefonického hovoru nezákonné a důkaz tímto záznamem lze v občanském soudním řízení provést, avšak jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru. O vyžádání souhlasu JUDr. E. Ř. se soudy vzhledem ke svému právnímu názoru ani nepokusily. Postup v dokazování tak vycházel z nesprávného právního názoru a je tak dán dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ.

Ostatní právní námitky nezakládají zásadní význam napadeného rozhodnutí. Pro rozhodnutí ve věci bylo rozhodující skutkové zjištění týkající se toho, zda vůle obou stran směřovala k simulaci kupní smlouvy, přičemž důkazní břemeno ohledně simulované vůle leželo na žalobcích. Soudy zaujaly názor, že nebyla prokázána žádná skutečnost, ze které by se podávalo, že vůle stran nebyla vážná; tímto skutkovým závěrem je dovolací soud při přezkumu hmotněprávního posouzení věci vázán. Pak ovšem nelze vytýkat posouzení smlouvy jako platné. Soudy sice zjistily, že údaj o tom, že kupní cena byla zaplacena v hotovosti při podpisu kupní smlouvy nebyl přesný, nicméně ani kdyby tato cena nebyla ani zaplacena, ani nedošlo ke kompenzaci pohledávky ze směnky (jak tomu bylo podle zjištění soudů v dané věci) zakládalo by to jen právo na zaplacení kupní ceny, nikoliv neplatnost celé smlouvy (lze dodat, že údaj v kupní smlouvě o tom, že došlo k zaplacení kupní ceny, má povahu potvrzení o přijetí plnění (tzv. kvitance – § 569 ObčZ), je od ostatního obsahu kupní smlouvy oddělitelný a nemůže být tedy důvodem její neplatnosti); úspěšné popření pravdivosti kvitance umožňuje vymáhat nárok z kupní smlouvy.

Pokud jde o neprovedení výslechu svědka M., sami žalobci prohlásili, že na něm netrvají (č. l. 121 – navíc není zřejmé, co konkrétně by mělo být výslechem tohoto svědka zjištěno) a také zde nejde o (případnou) vadu řízení, která by se týkala sporného výkladu procesního předpisu. K výtkám, že napadené rozhodnutí se nevyrovnalo s argumentací v rozsudku soudu prvního stupně z 8. srpna 2001, č. j. 6 C 538/2000-37 se poznamenává, že tento rozsudek, zrušený usnesením odvolacího soudu ze dne 28. února 2002, č. j. 54 Co 218/2001-61, nebyl nadále předmětem odvolacího přezkumu.

K námitce, že žalobci a) byla odňata možnost jednat před soudem tím, že nebylo vyhověno jeho žádosti na odročení jednání, doložené lékařským potvrzením, se uvádí: „Nedostaví-li se řádně předvolaný účastník k jednání a včas nepožádal z důležitého důvodu o odročení, může soud věc projednat a rozhodnout v nepřítomnosti takového účastníka; vychází přitom z obsahu spisu a z provedených důkazů“ (§ 101 odst. 3 OSŘ). Lze souhlasit s úvahou odvolacího soudu o tom, že byl-li žalobce v pracovní neschopnosti již od 11. září 2006, předvolání bylo jeho právnímu zástupci doručeno 13. 11. 2006, není omluva učiněná až den před jednáním u odvolacího soudu, které se konalo 13. 12. 2006, včasná.

Nicméně dovolání je vzhledem k řešení otázky důkazu záznamem telefonického hovoru důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, 3 OSŘ).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Plat
- Podnájem bytu (exkluzivně pro předplatitele)

- Pojištění (exkluzivně pro předplatitele)
- Předkupní právo (exkluzivně pro předplatitele)
- Restituce (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitel (exkluzivně pro předplatitele)
- Odporová žaloba
- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)